

РОНИЛАЧКЕ ЈЕДИНИЦЕ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

Потпуковник *Дејан Недељковић*

Армије суседних држава, које претендују евроатлантским интеграцијама или већ партиципирају у њима, препознају ронилачке јединице као перспективан, респектабилан и неопходан део савремене војске. Своје ронилачке јединице димензионирали су према конкретним потребама државе и, у складу с тим, опремили их најсавременијом професионалном опремом реномираних светских произвођача. Организовали су их на начин који обезбеђује најефикаснију реализацију свих постављених, офанзивних или дефанзивних ронилачких задатака.

Потребе речног пловидбеног коридора који протиче кроз нашу земљу, а који захтева обезбеђење у сваком смислу, па и ронилачком, диктирају неопходност постојања савремене ронилачке јединице, димензиониране и опремљене на начин који обезбеђује постизање најбољих резултата у реализацији задатака.

*Аутор ради у Управа за планирање и развој ГШ ВС

Жеља човека да се спусти испод водене површине и истражи или употреби у своју корист тај део Земље, траје колико и људска заједница. Постоје трагови који сведоче да су се морске шкољке користиле у људској ис-

храни у најстаријим временима, па се сматра да поједине технике роњења датирају још из времена пре откривања писма. Два асирска барелџафа из IX века пре наше ере сведоче о покушајима човека да „укроти“ воду. На њима су при-

казани асирски борци који пливају (неки сматрају и да роне) са козјим мешинама до непријатељевих бедема с намером да их освоје.

ИСТРИЈАТ РОЊЕЊА

Не може се са сигурношћу установити када су људи први пут заронили, али је то свакако потреба стара колико и људска заједница, јер су мора и океани неисцрпан извор хране и природних богатстава. Према проценама археолога, многи уметнички предмети од седефа потичу чак из 4500. године пре н.е. Познато је да је кинески император Зу 2200. године пре н.е. добијао данак од својих поданика у бисерима. Први писани подаци о роњењу налазе се у Хомеровој „Илијади“, написаној 700 година пре н.е., у опису војних операција роњења за време Тројанског рата (1194. година пре н.е.). Александар Македонски је користио војне рониоце за рушење подводних препрека при опсади града Тира, 333. година пре н.е., за шта се употребљавало примитивно ронилачко звоно. Први рониоци су ронили на дах, без икакве опреме. Први озбиљнији нацрти ронилачке опреме потичу из времена Леонарда да Винчија (1452–1519), чији су нацрти инспирисали италијанског физичара који је 1680. године рониоце опремио перајима, чиме су од ронилаца шетача постали рониоци пливачи. Међутим, као и већина на-

учника и мислилаца, који су иновацијама ишли испред свог времена, он је био несхваћен, па је ова идеја почела да се примењује тек око 250 година касније.

Године 1774, у Ле Хавреу, Француз Перминет приказао је ронилачки шлем у који је ваздух довођен кроз цев повезану великим мехом на површини. Рекорд овог роњења износио је 15 метара дубине током једног сата. Могућност довођења компримованог ваздуха под воду омогућава даљи развој ронилачке кациге. Када је око 1835. године у хемији схваћена апсорпција CO₂, инжењери су могли да усаврше разне апарате за употребу у рудницима и анестезиологији, па је и идеја о апаратима полузатвореног и затвореног круга дисања могла да буде остварена. У време спасавања адмиралског брода „Royal George“, који је лежао на дну од 1782. године, Енглез Аугуст Сеибе је 1837. конструисао ронилачки шлем и одело од платна, такозвани „ронилачки дрес“. Од тада развој роњења почиње да зависи од два фактора: конструкције ронилачке опреме, компресора и сазнања о деловању повишеног притиска на људски организам, те развој подводне физиологије.

Готово иста „тешка“ ронилачка опрема (меки скафандер), уз каснија усавршавања, користи се и данас.

Док се технички део усавршавао брзо, упоредо са индустријском револуцијом, изучавање физиологије напредовало је споро. Тек је фран-

Снимио: Г. Станковић

цуски физиолог Пол Берт, 1878. године, разјаснио појам декомпресионе болести. Његова истраживања довела су до увођења процедуре профилактичке декомпресије по принципу спорог и континуираног изроњавања, а прва рекомпресиона барокомора инсталирана је у време изградње прве подземне железничке станице Хадсон Ривер у Њујорку, 1893. године.

Каснија истраживања настојала су да изнађу решење за што дужи боравак под водом, због изградње великих постројења на води и потонућа многих бродова услед појачаног саобраћаја и ратова. Џон Скот Халден развио је теорију сатурације (засићења) ткива, која доводи до модела степеничастог етапног профилактичког декомпресионог изроњавања. Краљевска ратна морнарица Велике Британије је 1906. године усвојила профилактичке декомпресионе таблице и одредила максималну радну дубину за рониоце, која је у то време износила 63 метра. Упоредо са развојем „тешке“ ронилачке опреме (по систему довођења ваздуха са површине) развија се и аутономна ронилачка опрема која је подразумевала да ронилац на себи но-

си резерву компримованог ваздуха. Године 1872. Роквајола и Денароуз стварају употребљив регулатор за редуковање високог притиска ваздуха на притисак околине, чиме је омогућена пуна аутономија ронилаца. То је условило брзи развој роњења. Халденове декомпресионе таблице усвојене су 1915. године, када је усавршена ронилачка опрема и написан први приручник за роњење. Након тога у Америци се нагло развија роњење, а зарони почињу бити све дубљи. При вађењу потонуле подморнице „Ф-4“ код Хонолулуа достигнуто је чак 110 метара.

Од 1924. године почињу експерименти са гасним мешавинама хелијума и кисеоника. Нова техника је примењена 1939. године приликом вађења потонуле подморнице „Сквалус“ код Портсмаута, када је на дубини од 80 метара направљено чак 640 зарона. Американци су до пред Други светски рат предњачили у коришћењу смесе кисеоник – хелијум због монопола производње хелијума, али су и остале морнарице напредовале. Британци су, користећи ту мешавину, 1956. године постигли дубину од 220 метара.

У двадесетом веку покушава се и са остваривањем футуристичких замисли о животу под водом и стварању великих градова испод стаклених купола на дну мора или океана. Такође, жеља да ронилац под водом добије своју пуну аутономност постаје све остваривија. Велики корак ка остварењу тог сна направили су Французи Жак Кусто и Свил Гањан, који су 1942. године конструисали регулатор „Аква – Лунг“ за дисање ваздуха из spremника високог притиска који је ронилац имао на себи под водом, чиме је постигнута потпуна аутономност рониоца. Њихово конструкцијско решење у основи се користи и данас.

Након Другог светског рата подводне активности доживљавају експлозиван развој у корак са развојем светске технологије и економије. Роњење није више делатност уског круга људи ради истраживања или обављања неког строго професионалног задатка, већ се омасовљава

и постаје доступно сваком здравом човеку. Данас се рођење може поделити на: професионално – комерцијално, војно и спортско – рекреативно.

РАЗВОЈ ВОЈНОГ РОЊЕЊА НА ПРОСТОРУ БИВШЕ СФРЈ

Може се рећи да је развој војног рођења на просторима бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије започео оснивањем 82. поморског центра у Жупи Тиватској, давне 1960. године. Група одважних старешина тадашње Ратне морнарице ЈНА, на основу наређења савезног секретара за народну одбрану, формирала је јединицу која је у почетку била намењена и опремљена за дефанзивна дејства на мору, рекама и језерима.

Искуство страних армија показало је да постоји потреба за развојем офанзивне компоненте у рођењу, тако да се недуго након оснивања јединице унутар њеног језгра формира специјалистички поморскодиверзантски одред који касније прераста у дивизион (ранга батаљона) поморских диверзаната (ДПД).

Једној оваквој компоненти војске неопходно је обезбедити све потребне материјално-техничке и стручно-специјалистичке услове, што је, поред обезбеђења специфичне опреме и смештаја, захтевало и специфичну здравствену заштиту људства. Дакле, упоредо са развојем јединице, значајнији развој започела је и поморска медицина у Институту за поморску медицину (у даљем тексту ИПМ), који је тада радио при ЦВМУ Сплит и у којем је обављано медицинско збрињавање подморничара. Поморска медицина, као јако млада грана конвенционалне медицине, практично је још била у повоју на овим просторима. Специјалисти поморске медицине, који су специјалистичка и докторска научна звања стицали у врхунским медицин-

ским установама широм света, тек тада су добили прилику да стечена знања и искуство прошире праћењем рада и медицинским збрињавањем поморских диверзаната и ронилаца. Развијена је чврста и узајамно корисна сарадња између 82. ПЦ и ИПМ-а. Неретко своје експерименте и испитивања граница издржљивости људског тела у контролисаним условима вршили су управо на овој категорији лица, ради што бољег схватања комплексности услова и ризика којима су изложени рониоци. Лекари специјалисти поморске медицине такође су похађали ронилачке курсеве, што је поред тактичких, имало и значајне научне циљеве и давало конкретне резултате.

Изградњом ронилачко-подморничког торња на простору касарне у Дивуљама, недалеко од Трогира и Сплита, могућности практичне обуке у контролисаним условима ове категорије лица се проширују готово неограничено. Велики добитак тада бележи и ИПМ, јер је торањ представљао својеврсну лабораторију из које су могли непрестано да црпе нова сазнања из области поморске медицине.

Од свог оснивања до гашења јединице (2006. године), 82. ПЦ је више пута мењао локацију: Тиват, Пула, Кумбор, Дивуље, поново Тиват и на крају – Кумбор. Ако се изузме пре-

дислокација из Дивуља у Тиват 1991. године, што је било последица ратних збивања, свака промена локације подразумевала је и обезбеђење бољих услова за живот и рад у јединици. После задатака који су се низали током ратних деведесетих година и без мрље на имену, 82. ПЦ је дочекао гашење.

На темељима кадрова из 82. ПЦ, бивше републике СФРЈ наставиле су са развојем роњења у својим војним или полицијским офанзивним и дефанзивним јединицама. И не само у професионалним, војнополицијским, већ и у цивилним структурама; бивши припадници елитне „осамдесет друге“ предводе спортскоронилачке клубове, па и међународно признате и сертификоване ронилачке организације у Европи и свету.

РЕЧНА ФЛОТИЛА

Речна флотила Копнене војске РС је јединица ранга бригаде намењена, стручно и технички опремљена и оспособљена за реализацију задатака одбране и заштите права на унутрашњим пловним путевима (УПП), безбедности пловидбе и спасавање на рекама, каналима и језерима, пружању помоћи становништву у случају природних непогода и катастрофа и учешћу у мировним операцијама и међународној војној сарадњи.

Снимио: Г. Станковић

Историјат Речне флотиле

Сукоби и борбе на рекама, а самим тим и потреба за организованом војном формацијом за одбрану, почињу од појаве првих насеља на обалама река. Традиција организованих војних јединица на нашим рекама је веома дуга. Према писаним документима, прва организована пловна формација у Подунављу постојала је још у време Александра Македонског, а дунавска флотила и у Римском царству. Значај Дунавског слива препознали су и Хуни, Авари, Готи, Гепиди, Монголи и други, који су формирали сличне јединице, респектабилне у свом времену. Словени су, по доласку на Балканско полуострво, такође и били веома вешти у прављењу својих карактеристичних и препознатљивих чамаца, тзв. моносила. И Аустроугарска монархија је у своје време, од Срба и других народа који су живели уз границу, за потребе одбране границе од Турака, формирала јединице организоване у тзв. „шајкашким“ одредима.

У I и II српском устанку и балканским ратовима Срби нису имали посебну јединицу за борбе на рекама, већ су за превозење, извиђање и изненадне нападе користили постојећа пловна средства. Познато је да је 30. марта 1833. године био изграђен брод „Србија“, по налогу кнеза Милоша, а 1840. године изграђен је и брод „Кнез Михајло“, на коме је било места за 18 топова. Први српски ратни брод на парни погон, „Делиград“, купио је кнез Михајло. На њему се по први пут завиорила српска застава која је била међународно призната.

Почетак I светског рата дочекан је без речне флотиле. Догађаји из 1914. године показали су сву оправданост постојања такве јединице, па се 1915. године, убрзано, уз помоћ савезника, радило на формирању и опремању јединице која ће моћи да одговори потребама борбе на води.

До октобра 1915. године изграђени су и опремљени: оклопљени чамац „Јадар“ (*први ратни брод који је изграђен код нас, у бродоградилушту на Чукарици, поринут 6. августа 1915. године – данас се тај дан обележава као Дан Речне флотиле Војске Србије*) и оклопљени брод „Тимок“. У саставу српске флотиле током I светског рата налазили су се и дејствовали: оклопни чамци и брзи моторни чамци са руским посадама, више шлепова и чамаца, као и придодати енглески торпедни чамац са енглеском посадом. Након завршетка I светског рата формирана је Речна ратна флотила (РРФ) Краљевине Југославије која је потпуно уништена у априлским догађајима 1941. године.

Након завршетка II светског рата задаци Речне ратне флотиле укључивали су уклањање мина и других убојних средстава које су фашисти и савезници положили у току рата. Само у току 1943. и 1944. године амерички бомбардери бацили су у Дунав 983 речне мине, док су Немци, у току повлачења, положили још 110 магнетских мина.

За време агресије НАТО на СРЈ и бродови РРФ се, са јединицама ПВО, ангажују на ПБЗ објекта на унутрашњим пловним путевима.

Снимио: Д. Атлагић

Снимио: Д. Атлигић

Унутрашњи пловни путеви Србије

Унутрашње пловне путеве (УПП) чине пловне реке Дунав, Тиса, Сава и Бегеј, у дужини од 969 km, те канал Дунав–Тиса–Дунав, у дужини од 664 km.

Бројна природна и акумулациона језера представљају својеврстан ресурс Републике Србије, али и шири рејон дејства речних снага као потенцијално кризно подручје у чијем захвату може доћи до разних несрећа, било деловањем природних сила или човека.

РОНИЛАЧКА ЈЕДИНИЦА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

Речна ронилачка јединица Речне флотиле – 93. речна чета спада у ред јединица са традицијом и искуством дугим скоро четири деценије.

Након пуне деценије рада 82. ПЦ, прикупљања искустава на ронилачким задацима широм бивше СФРЈ, уз кадровску подршку 82. ПЦ, 1972. године у Речној ратној флотили у Новом Саду формиран је 93. речни центар.

Први зарон речних ронилаца ОС СФРЈ, регистрован у Ронилачком дневнику, изведен је 1. јуна 1972. године у организацији 93. речног центра Речне ратне флотиле, Ратне морнарице ЈНА. Најпре је била замишљена као јединица за дефанзивну употребу, за лаке бродске докове при редовном и ванредном доковању брода, те као испомоћ противминским јединицама, а првобитни састав јединице чинили су искусни рониоци 82. ПЦ.

Увођењем речних диверзаната у ЈНА јединица је добила и офанзивну компоненту. На чело јединице долази искусни поморски диверзант са чином капетана фрегате, а јединица у свој састав прима искусне поморске диверзанте из 82. ПЦ, са којима, након преобуке за речне услове рођења, наставља са обуком кадра за све врсте задатака на УПП. Замишљена као носилац обуке речних диверзаната и ронилаца, јединица је успешно извршавала све постављене задатке.

Да би једна ронилачка јединица била успешна у обуци, на такмичењима и у реализацији редовних и ванредних задатака, потребно је да буде добро опремљена. По оснивању ова јединица добила је најсавременија средства тог времена. Опрема професионалних војних ронилаца и диверзаната није била широко доступна, већ је по карактеристикама била испред опреме која је могла да се нађе на тржишту у слободној продаји. Представљала је репер квалитета и поузданости. Само за опремање ронилачким оделима, а ради што боље термичке заштите, са произвођачем су склопани уговори још осамдесетих година по којима су се одела шила по мери код домаћих или страних произвођача. Комплетна опрема или њени појединачни делови, набављали су се од најпознатијих светских произвођача („SEPA“, „MARES“, „DRÄGER“, „TECHNISUB“ и др.). Без обзира на произвођача, сваки њен део морао је да задовољи строге стандарде Морнаричког опитног центра (МОЦ) и да се према прописима уведе у НВО војске пре него што се преда кориснику на употребу.

Са високо професионалним кадаром 93. речни центар је обучавао многе генерације и реализовао све постављене задатке све до ратних збивања у свом окружењу, 1991. године.

Ратни вихор на просторима бивше СФРЈ није заобишао ни ову јединицу. Подручје у којем су испољавали своје дејство била је зона великих река Дунава и Саве, али, по потреби, и шире од тога. Тада је препознат и у пракси проверен и доказан висок ниво обучености и професионализма кадра, као и оправданост постојања овакве јединице. Вишегодишње ангажовање припадника јединице на разноврсним борбеним задацима и успешност у извршењу сваког постављеног задатка – без људских губитака, само су изнова доказивали њену вредност.

Ни у таквим, рекло би се екстремним условима напрезања људства и технике, обука није замрла. Искусни диверзанти и инструктори роњења су и у условима кризе 1993. године, за потребе РРФ обучили једну партију морнара за рад у условима какви владају на Дунаву. Међутим, након тога више није било оправданог интересовања војног руководства за ронилачку обуку војника – морнара на одслужењу војног рока.

Опрема се на обуци почетника хаба више него када је користи искусни професионалац. У складу са тадашњим санкцијама и општом немаштином која је владала у Војсци, дошло се до закључка да је боље сачувати материјалне ресурсе за задатке и обуку професионалног кадра, него трошити средства на обучавање морнара, за које је употребљивост након обуке под великим знаком питања. Наиме, *Правилном роњења* забрањена је обука и рад најмлађе категорије ронилаца у тешким условима – условима који владају у рекама какве су Дунав, Сава, Тиса... Дакле, да би ронилац био радно употребљив у условима који владају на УПП мора стећи и одговарајућу категорију, односно сваки ронилац мора проћи све фазе обуке, како би био спреман за самостално роњење и реализацију задатака у свим условима. За то је потребно извесно време (минимално годину дана) које се скраћењем војног рока изгубило, тако да у току редовног војног рока више није било изводљиво оспособити рониоца за реализацију наменских задатака.

Потреба за реформом војске, с једне стране, и финансијска криза, с друге, погаодили су и 93. РЦ. Јединица је 1991. године први пут променила име, што је у наредних 10–15 година била једина промена. Дакле, тада је јединица изгубила бројчану ознаку, остао је назив „*Речни центар*“, док до суштинских промена у организацији није дошло. Крајем 1998. године, тачније 1. октобра, јединица је поново променила име, постаје *Одред за подводна дејства*, али овога пута мења се и организација. Из организациј-

ске структуре јединице избрисана је офанзивна компонента и део јединице за обуку, чиме се јединица враћа у доба оснивања, па и испод тог нивоа, а „опсежним“ реформама није обухваћено и адекватно модернизовање и опремање новим професионалним средствима. Сва опрема коју је јединица током деведесетих година добила представљала је опрему за спортске рониоце и научичаре и могла је да се купи или наручи у слободној продаји у готово свакој продавници специјализованој за ту врсту научичко-спортске опреме. Непостојање адекватне професионалне опреме такође је узело данак. Рониоци су у том периоду више били изложени негативним утицајима ризика фактора свог радног окружења. Много је оних који су у овом периоду престали професионално да се баве роњењем (због нарушеног здравља прекомандовани су на друге дужности, пензионисани или чак изгубили живот), а врло мало њих је изражавало жељу за „војном каријером“ у ронилачким јединицама. А ронилац се може бити само по сопственој жељи. Тако се догодило да је бројно стање јединице било недовољно за реализацију појединих задатака. Али, и поред тога задаци се нису одбијали. Сваки задатак је прихваћен и реализован у потпуности, додуше, уз огромно напрезање људства и не баш адекватну опрему. Обимни задаци, мало бројно стање за њихову реализацију и неадекватна опрема додатно су стварали проблеме.

Током агресије НАТО-а 1999. године јединица је ангажована на обезбеђењу објеката и лица на УПП. Агресор је срушио све мостове у Новом Саду. Речни рониоци су у свом саставу имали чамце који су могли послужити за превоз већег броја лица и одмах су се ангажовали на пружању помоћи. У зони одговорности Одред за подводна дејства није било ванредних догађаја.

Након агресије НАТО-а јединица се укључује у активности на уклањању последица, па се један део набављене ронилачке опреме диспозиционира у Одред за подводна дејства. Опрему су чинила професионална сува и мокра одела, као и ронилачки апарати на затворени круг дисања и регулатори за роњење у екстремним условима експлоатације. Иако недовољна да подмири потребе јединице, ова набавка улила је наду припадницима јединице да ствари крећу набоље, па новим еланом настављају са радом. Убрзо се и кадар освежава новим припадницима који стижу из „матичне“ јединице – 82. ПЦ. Део официра и подофицира, поморских диверзаната, оспособљених за роњење у свим условима по својој жељи прекомандује се у Речну ратну флотилу – Одред за подводна дејства, чиме јединица постаје снажнија.

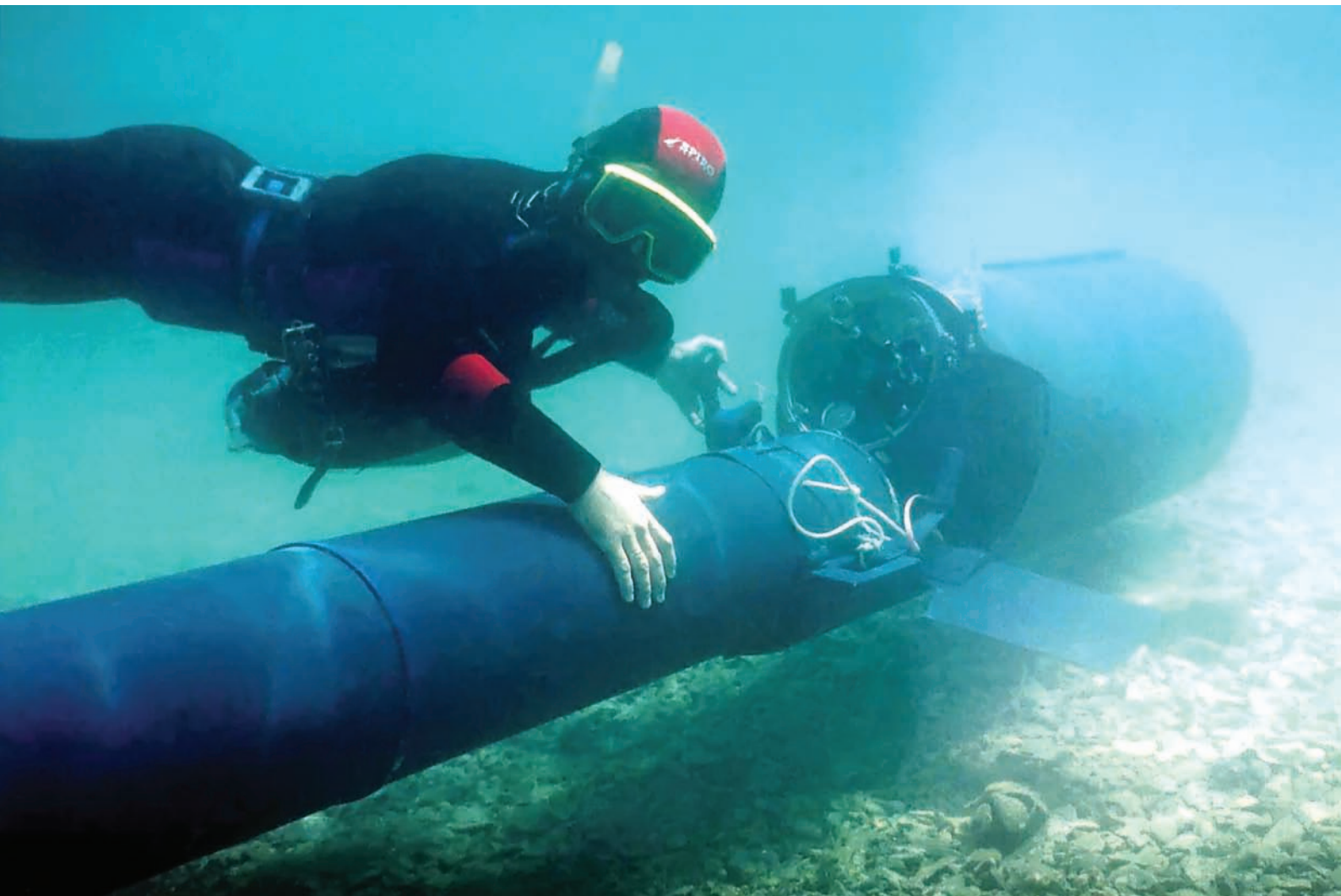
Јула 2003. године јединица поново мења назив у *Одред речних ронилаца*, а у њену формацију поново се уграђује јединица за обуку. Али, надлежност за обучавање више није у рукама инструктора роњења на реци већ оних који се налазе на мору, тако да и поред кадровске и организацијско-формацијске оспособљености да реализује обуку за своје потребе, јединица више није имала надлежност у додели звања. Било је неопходно да након обуке своје кандидате упути на завршни испит у 82. ПЦ у Кумбор – Црна Гора.

У наредном периоду размишља се о увођењу речне ронилачке јединице за противтерористичка дејства. Да није све само у „етру“, потврђује и позив за учешће на вежби „Плави пут 2004“, на којој јединица добија запажено место, а своје задатке реализује у потпуности професионално, без догађаја или ванредног догађаја.

Несрећни догађај из марта 2005. године, када се аутобус „Аутобаната“ са жабаљског моста суновратио у набујалу Тису, не би имао

исти епилог да у задатак нису били укључени и речни рониоци Војске Србије. У кратком времену које им је дато да реализују зароне, извршили су опсервацију места на којем је аутобус потонуо, подводни преглед унутрашњости и спољашњости аутобуса, као и непосредну припрему за постављање потпаса којима ће се извадити потонули аутобус.

Формацијска организација и назив јединице поново се мењају крајем 2005. године. Враћа се првобитни назив: *93. речни центар*, а организацијска структура се проширује. Већ у првим данима нове формације своју употребљивост јединица приказује на вежби „Специјалне јединице у борби против терориста“, одржане јуна 2006. године у Београду, на ушћу реке Саве у Дунав. Тада је јединица демонстрирала могућност убацивања паре речних ронилаца – диверзаната хеликоптером типа „газела“ у ближу зону реализације задатка. Вежба је успешно реализована, а јединицу је за постигнуте резултате похвалио начелник Генералштаба.

Најновијом организацијском структуром речна ронилачка јединица је ранга чете и налази се у оквиру 1. речног одреда Речне флотиле. Формацијски назив јој је 93. речна чета и у оквиру своје организације има јединицу за обуку речних ронилаца. И поред тога што сами припадници о својој јединици мисле да није довољно димензионирана и опремљена за све потребе и задатке, својим односом према професији служе за пример и сваку похвалу.

Обука речних ронилаца

Састав 93. ронилачке чете красе прекаљени ронилачки и диверзантски инструктори, са дугогодишњим искуством у раду. Јединица је оспособљена и за реализацију основне обуке како за речне рониоце, тако и за речне – подводне диверзанте.

Пре почетка обуке будући рониоци пролазе ригорозни селекциони специјалистички систематски лекарски преглед за утврђивање способности кандидата за рониоце. Поред бројних тестова, преглед обухвата и тест барофункције коју се обавља у вишемесној, вишеодсечној ре-

компресионој барокомори (метални суд у којем се једно или више лица излажу утицају повишеног притиска ради утврђивања здравственог стања организма, лечења или кондиционог тренинга). Они које здравствена комисија огласи за способне, приступају провери физичких способности која обухвата: пливање, роњење на дах, физичку проверу према критеријуму за проверу физичких способности у ВС. Критеријуми су ригорозни, а ко их задовољи приступа специјалистичкој обуци за рониоца.

Правило роњења

Као производ искуства од преко двадесет година у роњењу и реализацији ронилачких и диверзантских задатака на морима, рекама, каналима и језерима, 1989. године настало је *Правило роњења* војних ронилаца и поморских – речних диверзаната. *Правило роњења* дефинише обуку и услове у којима може да рони, односно изводи ронилачку обуку свако лице у војсци, почев од кандидата за војног рониоца до врхунски обученог ронилачког инструктора. На темељима *Правила роњења* и у складу са

потребама јединице настао је и стално се дограђује Наставни план и програм за обучавање лица ронилачке специјалности у ВС.

Основна обука

Основна обука за војног рониоца траје до два месеца, након чега се полагањем завршног испита, према важећем правилнику за вршење ронилачке службе, стиче звање лаког рониоца 5. категорије. Кандидати на курсу за рониоце, према Правилу роњења, могу изводити обуку искључиво у повољним условима. Правилем су дефинисани: температура, провидност воде, јачина водене струје и други параметри који отежавају услове роњења, а у обуци не смеју бити занемарени.

Први део обуке обавезно се реализује у затвореној води (базену), након чега се приступа заронима у отвореној води (природни амбијент: море, језеро или речни рукавац), при чему се мора водити рачуна о условима који владају на појединим локалитетима за роњење или који могу настати деловањем метеоролошких прилика.

Врло сложен Наставни план и програм за обучавање лица ронилачке специјалности захтева од сваког појединца максимално залагање и висок ниво професионализма. Наставни план и програм за основну обуку речних ронилаца је сложен и захтева велику пажњу и индивидуално ангажовање како би се успешно савладали сви садржаји:

- подводна медицина,
- роњење (теорија, ронилачка техника и практичне радње),
- управљање чамцима са бродским и ванбродским мотором на УПП (поморачко-бродарска, мото-техничка и навигацијска обука),
- физичка обука.

Санитетско обезбеђење

О здрављу сваког припадника брине санитарска екипа са сертификованим познавањем подводне медицине. И поред тога што то није обавезно, традиција јединице је да поверење које му је указано лекар стиче тако што и сам пролази ригорозну ронилачку обуку, према наведеним фазама и садржајима. Дакле, још од оснивања јединице на челу здравствене екипе јединице је лекар – речни ронилац, са сертификатом о познавању поморске (подводне) медицине. Санитетско особље свакодневно прати здравствено стање сваког припадника. Професионални рониоци подвргавају се: редовном контролном систематском прегледу (једном годишње), седмичном лекарском прегледу и ванредном лекарском прегледу (по потреби, периодично или пре зарона).

Санитарска екипа јединице прати рониоце на сваком задатку. Организацијски део једне групе за реализацију ронилачког задатка чини и санитарско обезбеђење, које се формира за сваки задатак посебно и уписује у План роњења. У саставу санитарског обезбеђења може бити један санитарски техничар оспособљен за санитарско обезбеђење роњења, а у зависности од тежине задатка састав се може проширивати по потреби, што је такође дефинисано *Правилем роњења*.

Медицинско обезбеђење роњења не обухвата само преглед људства, већ и контролу свих делова ронилачке опреме и потрошних средстава за роњење, од којих рониоцима зависе живот и здравље. Тако је медицинска екипа задужена за контролу исправности медицинског ваздуха који се добија из ронилачких компресора, као и контролу исправности апсорбенса за апарате затвореног и полузатвореног круга дисања. Поред тога, иста екипа се брине о хигијени роњења – редовном дезинфекционом третману ронилачке опреме хемијским средствима и контроли исхране ронилаца.

Техничко обезбеђење рођења

Рониоци улазе и у ледену воду или мутну дубину набујале реке. У условима потпуног мрака и без могућности да у мутној реци лампом осветле околину, често само методом „на пипање“ проналазе потонуле предмете, величине и пиштољског метка.

О рониоцима брине гломазни логистички апарат чија је основна функција да, поред редовних obroка и чисте одеће, обезбеде и врхунска достигнућа модерне технологије.

Рониоци под водом представљају својеврсну симбиозу човека и технике. Уколико један од тих фактора затаји, исход може бити кобан. Да би се то предупредило, људство се једном годишње подвргава захтевном систематском прегледу за рониоце, а затим се редовно и ванредно прегледа.

Најбоља опрема захтева одржавање у свом рангу, дакле – најбоље. Без таквог односа према ронилачкој техници, време употребе средстава би се драстично смањило, а о поузданости технике и поверењу људства у њу не би се могло ни дискутовати.

Цивилна лица на служби у Војсци, из састава логистичке чете Речне флотиле, речним рониоцима обезбеђују професионални осећај сигурности у технику. У састав РФ, у радионицу за ремонт бродова, примљени су најбољи кандидати са завршеном школом потребног профила и са радним искуством, а своје знање и даље надограђују на пословима ремонта средстава РФ.

С обзиром на то да са ронилачком техником могу радити само најбољи, они који имају висок степен одговорности према свом послу –

дакле истински професионалци, бирају се најбољи од изабраних. Прво се упућују на курс инспектора судова под високим притиском, а затим и на курс техничара за ремонт ронилачке опреме (регулатора и апарата на затворени и отворени круг дисања).

Колико је захтевно одржавање ронилачке опреме говори и чињеница да се делови опреме не могу подмазивати обичним мазивима, већ специјалним – силиконским, јер у супротном може доћи и до експлозије, а то од стручног лица захтева додатну опрезност и прецизност у раду. Одржавање и ремонт ронилачке опреме, као и гумених чамаца и ванбродских мотора, представља само један од важних сегмената логистичке подршке рониоцима.

Служба у Војсци и жеља да техника функционише савршено, а да људству које ту технику користи у борбеним условима живот не буде угрожен, уливају рониоцима додатну енергију да улажу максимум у раду.

Организација рођења

Организовање ронилачког задатка зависи од више фактора, а спроводи се у три корака:

- планирање,
- реализација и
- евидентирање.

Свако рођење мора се планирати, реализовати и евидентирати у складу са *Правилном рођења*. Од података о месту рођења, условима који владају и врсти задатка зависе кључни елементи планирања организације, као што су :

- број и састав групе за рођење,
- број и састав групе за обезбеђење рођења,

- количина и врста опреме за рођење,
- количина и врста помоћне опреме и средстава.

Планирање подразумева уредно испуњен План рођења, у којем су прецизирани следећи елементи:

- ко одобрава – наређује рођење,
- датум,
- врста задатка (циљ и задатак),
- врста опреме која се користи,
- начин рођења,
- услови који владају на позицији за рођење,
- место – акваторија реализације задатка,
- врста удисног медија,
- састав ронилачке групе,
- ко руководи рођењем,
  - ко врши дужност помоћника руководиоца рођења,
  - ко је резервни ронилац,
  - ко врши санитарско обезбеђење,
  - ко вози чамац за обезбеђење рођења,
  - састав групе ронилаца који роне (табеларни приказ са категоријом обучености сваког рониоца, подацима о битним деловима опреме коју ронилац користи, дубина рођења, време зарона/изрона и у примедби, по потреби, субјективно стање рониоца након рођења, односно други податак који руководилац рођења процени као битан),
- веза (начине којима се остварује веза са: претпостављеном командом, између брода и чамца за обезбеђење, између лица на површини и ронилаца који роне и између ронилаца),
- анализа рођења (по завршетку рођења уносе се значајни елементи у ову рубрику Плана рођења; да ли је рођење реализовано према плану, а ако није шта је условило промену у односу на план).

Планирање рођења је сложена радња и од квалитетног планирања веома зависи сам исход рођења. Део планирања изводи се на локацији јединице, а део на позицији за реализацију рођења. Квалитетно планирање врло често захтева и претходно извиђање локације на којој ће се реализовати задатак, уколико за то има времена. Али, мора се знати да се на зарон никада не сме журити.

Реализација рођења односи се на:

- непосредну припрему за рођење (припрему људства и технике потребне за реализацију задатка, долазак на позицију за рођење и обезбеђење рејона рођења),
- ронилачке радње ради реализације задатка (зарон и извршење задатка) и
- распремања опреме и ронилачких средстава након реализације задатка.

Реализација ронилачког задатка, било да је у питању кондиционо рођење у отвореној води, рођење на познатој или непознатој акваторији, јесте, у ствари, фаза која је показатељ способности јединице за наменске задатке, односно својеврстан тест, како за рониоце који роне, тако и за оне који на површини воде обезбеђују рад оних под водом. Постоје три „Н“ од којих зазиру рониоци и труде се да их избегну у току свог рада: недисциплина, незнање и неискуство. Зато су у току рада екстремно посвећени послу и пажљиви.

Евидентирање следи након реализације рођења. Подаци унети у План рођења преносе се у Дневник рођења, у којем се испуњавају и додатне рубрике о рониоцима, месту рођења и бележе други битни подаци. Тек уношењем свих података у Дневник рођења, ронилачки задатак се може сматрати завршеним. Овај корак реализује се у просторијама јединице, по извршеној анализи ронилачког задатка.

Кондицирање ронилаца у базену

У складу са *Правилном рођења*, а ради одржавања континуитета у обуци и кондиције за рођење зими, у време када временске прилике не дозвољавају речним рониоцима честе зароне у отвореној води, планира се и изводи кондицирање ронилаца у базену. Минималне потребе редовног кондицирања су два пута седмично по два сата.

С обзиром на то да на локацији јединице не постоји војни базен који рониоци Речне флотиле могу користити, они своје зимско кондицирање обављају у базену Јавног комуналног предузећа „Војводина“, у Спортско-пословном центру „СПЕНС“.

Базен рониоцима не пружа услове који владају у отвореној води, али им пружа довољно услова да одрже стечену кондицију и специфични „осећај за воду“ који сваки професионални ронилац има. Од искуства инструктора који руководи кондиционим рођењем и његове маштовитости да свако рођење у базену, избором вежбе или на други начин, приближи реалним условима, зависи и на ком ће се нивоу та кондиција одржати. Умешност појединих инструктора рођења ове јединице је таква да чак и у „базенским“ условима додатно повећавају способности јединице.

ПЕРСПЕКТИВА РЕЧНЕ РОНИЛАЧКЕ ЈЕДИНИЦЕ

Армије суседних држава које претендују или већ партиципирају евроатланским интеграцијама препознају ронилачке јединице као перспективан, респектабилан и неопходан део савремене војске. Своје ронилачке јединице димензионирали су према конкретним потребама државе и, у складу с тим, опремили их најсавременијом професионалном опремом реномираних светских произвођача, а организовали на начин који обезбеђује најефикаснију реализацију свих постављених, офанзивних или дефанзивних ронилачких задатака.

Обука и опремање ронилачког кадра изискује стално издвајање средстава за редовно одржавање и занављање опреме. Међутим, сваки успешно реализован ронилачки задатак уштеди знатна средства и бележи знатан добитак у односу на средства која би се издвајала реализацијом истог задатка без употребе ронилаца. Наравно, без ронилаца поједини задаци и не могу бити реализовани. Тиме се руководе и суседне државе, те у складу с тим обезбеђују како најсавременије опремање и усавршавање, тако и ангажовање својих кадра и на задацима у иностранству.

Закључак

Војсци Србије је без сумње потребна ронилачка јединица спремна да одговори свим потребама изазова који се могу наметнути на рекама и језерима. Саме потребе речног пловидбеног коридора који протиче кроз нашу земљу, а који захтева обезбеђење у сваком смислу, па и ронилачком, диктирају неопходност постојања једне савремене ронилачке јединице, димензиониране и опремљене на начин који обезбеђује постизање најбољих резултата у реализацији задатака. Војска Србије у свом саставу има јединицу оспособљену и опремљену за реализацију ронилачких задатака на рекама и језерима, као и оспособљен и опремљен кадар и инфраструктуру за потребе логистичког обезбеђења ронилачких јединица.

Уз обезбеђење адекватне материјално-финансијске базе, као и сталне и квалитетне кадрове попуне, постижу се услови за реализацију свих задатака из надлежности речних ронилаца, како у Републици Србији, тако и изван граница земље.

Литература

1. Вујаклија, М.: *Лексикон страних речи и израза*, Просвета; Београд, (1980)
2. Гошовић С.: *Рођење у сигурности*, Институт за поморску медицину; Сплит, (1971)
3. Гошовић С.: *Рођење у сигурности*, Југословенска медицинска наклада; Загреб, (1982)
4. Гошовић С.: *Приручник за професионална и војна рођења*; Graffort; Сплит, (1997)
5. *Дневник рођења 93. Речног центра* из 1972. године
6. „Закон о поморској и унутрашњој пловидби“, *Службени лист СРЈ*, бр. 12/98, 44/99; 74/99 и 73/2000 и *Службени гласник РС*, бр. 101/2005 – др. Закони и 85/2005 - др. закон.
7. „Одред за поморска дејства – борбено правило“, ССНО, Управа РМ; (пов.бр. 388-5 од 20. 08.1981.); Војна штампарија; Сплит
8. Петровић, Т.: „Рођење на дах и подводни риболов“, Природњачки музеј; Београд, (1996)
9. *План рођења 93. речне чете*
10. „Правило морнаричкотехничке службе“, ССНО, Управа РМ; (инт.бр. 1173-8 од 15. 05.1981.); Војна штампарија; Сплит
11. „Правило рођења“, ССНО, ЗНГШ ОС за РМ; (инт.бр 112-26 од 24. 10. 1989.); Војна штампарија; Сплит.
12. „Речна флотила – борбено правило“, ССНО; ЗНГШ ОС за РМ; (пов.бр. 155-10 од 26.09.1988.); Војна штампарија; Сплит.
13. Роквић, П.: „Рекреативно рођење“, Заједница књижевних клубова Србије; Београд, (1994)
14. www.akademijaronjenja.com/forum/viewtopic.php
15. www.hbomc.co.rs/ronjenje
16. www.plovput.rs
17. www.vs.rs
18. www.wikipedia.org